

Askerî fabrikalar umum müdürlüğü 1932 senesi bütçesine 50 000 liralık tahsisat konulmasına dair 1/270 numaralı kanun lâiyhası ve Bütçe encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı 6/637.

19 - III - 1932

B. M. M. Yüksek Reislığıne

Askerî fabrikalar bütçesinin ticarî işletme unvanile açılacak faslına mütedavil sermaye olarak elli bin lira konulması hakkında Millî Müdafaa vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetininin 13-III-1932 tarihli içtimında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muhtazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Askerî fabrikalar günden güne tevessü ve inkişaf etmektedir. Bu fabrikalar bütçe mülâhazasıle tam kudretlerle çalıştırılmıyor. Büyük bir imal kudreti muattal bir vaziyette bulunuyor. Her sene verilen bütçesi dahilinde Millî Müdafaa vekâleti siparişlerini yapmakla beraber diğer Devlet devairinden ve hariçten sipariş alarak atıl kalan kudretinde çalıştırılması iktisadî ve sanayi erbabının ve mütehasısların yetiştirilmesi noktai nazarından çok faydalı görülüyor.

Askerî fabrikalar harp sanayii noktai nazarından tesis edilmiş olmalarına ve ordu için her vakit keşfiyat, tetkikat ve tecrübeler icrasına ve ihtisas adamları yetiştirilmesi gibi daima Devlet bütçesinden masrafı istilzam ettiren bir Devlet hizmeti olması dolayısıyla bütün fabrikaların mütedavil sermaye veyahut mülhak bütçe ile işletilmesi Millî Müdafaa vekâletinin ihtiyaç ve arzularını ve harp sanayiini takip ve inkişafını ızzar etmesi muhtemeldir. Hatta 1341 senesinde yapılan tecrübe bunu teyit etmiştir.

Yüksek kudrette bulunan fabrikaları bütçe dolayısıyla az bir kudretle çalıştırmak masarifatı umumiyeyi yükselttiğinden ordu imalâtının maliyet fiatları bizzarur pahalı oluyor. Fabrikalar memleket iktisadiyat ve senayiinde yardım etmek ve diğer taraftan masarifatı umumiyesini koruyacak işler bulmak suretile hariçten sermaye bulmak zarureti vardır.

Şimdilik fabrikaların idare vaziyetini ihlâl etmeksizin tecrübe mahiyetinde olmak ve alacak netayice göre bilâhare katî karar vermek üzere askerî fabrikalar bütçesine ticarî işletme unvanı ile açılacak bir faslın mütedavil sermaye olarak istimaline ve hariçten sipariş kabul etmesine mezuniyet verilmesi hakkında 10 maddelik ihzar olunan kanun merbutan takdim kılınmıştır.

Bu para 1932 bütçesininin 810 uncu faslının 1 inci maddesinden tenzil edilmek suretile tedarik edilmiştir.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. No. 144
Esas No. 1/270

6 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Askerî fabrikalar umum müdürlüğüne mütedavil sermaye verilmesine dair Başvekâletin 19 - III - 1932 tarih ve 6/637 numaralı tezkeresile encümenimize havale olunan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası Millî Müdafaa vekili Zekâi Bey hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu :

Esbabı mucibe mazbatasında da dermeyeran ve Vekil Bey tarafından da esnayı müzakerede izah olunduğu üzere fabrikaların hali hazırdaki kudreti fenniye ve kabiliyeti imaliyesi hayli yükselmiş bulunduğu kani olan encümenimiz bu kudret ve kabiliyetlerden azamî derecede randman alınması lüzumunda ittifağ ederek teklif olunan lâyiha kanuniyenin esas itibarile kabulünü muvafık görmüş ve tadilen tanzim kılman mevaddı kanuniye Heyet umumiyenin nazarı tasvibine arz olunmuştur .

Reis	Bu M. M.	Kâ.				
Gümüşane <i>H. Fehmi</i>		Tokat <i>Süreyya</i>	Konya <i>K. Zaim</i>	Çorum <i>Mustafa</i>	Elâziz <i>H. Tahsin</i>	Giresun <i>Kâzım</i>
Bursa <i>Dr. Galip</i>	Kayseri <i>A. Hilmi</i>	Isparta <i>Mükerrerem</i>	Niğde <i>Faik</i>	Sivas <i>M. Remzi</i>	İstanbul <i>Sadettin</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Askerî fabrikalar bütçesinde ticarî işletme unvanile açılan faslın mütedavil sermaye olarak istimaline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Askerî fabrikalar bütçesinde ticarî işletme unvanile yeni bir fasıl açılmıştır.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Askerî fabrikalar umum müdürlüğüne mütedavil sermaye verilmesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Esas bütçesile Millî Müdafaa vekâletinin kemakân siparişlerini yapmakla beraber mezkûr vekâletin tayin edeceği esaslar dairesinde diğer Devlet dairelerinden veya hariçten sipariş olarak ticarî muamelâta girişmek ve bundan mütevellit taahhüdât ve ukudatta bulunmak için Askerî fabrikalar umum müdürlüğüne salâhiyet verilmiş ve bu iş için şimdilik elli bin lira mütedavil sermaye tahsis olunmuştur. İşbu sermaye mezkûr umum müdürlüğün 1932 malî senesi bütçesinde açılacak faslı mahsustan tesviye olunur.

MADDE 2 — Üç sene zarfında Hazineye iade edilmek ve mütedavil sermaye olarak kullanılmak üzere 1932 bütçesinin 810 uncu faslının birinci mad-

MADDE 2 — Birinci maddede yazılı mütedavil sermaye ile tedvir olunan muameleler Divanı muhasebatın vizesine ve müzayede ve münakasa ve

desinden (50 000) lira tenzil edilerek bu fasla (50 000) lira vazedilmiştir.

muhasebei umumiye kanunları hükümlerine tâbi değildir.

Ancak mütedavil sermaye ile tedvir olunan muamelelerden mütevellit irat ve masraflar için mali senenin hitamından itibaren nihayet dört ay zarfında bir kıta blânço tanzim olunarak Divanı muhasebata ve Maliye vekâletine bildirilir. Divanı muhasebat ile Maliye vekâletince muvakkaten tayin olunacak mütehassıs birer murakıp marifetile işbu blânçolar nihayet dört ay zarfında tetkik olunduktan sonra birer sureti Umum müdürlüğün ati sene bütçe lâyihasına raptedilir. Millî Müdafaa ve Maliye vekâletleri lüzum gördükleri takdirde daimî bir murakıp tayinine de salâhiyetlidirler.

MADDE 3 — Bu sermaye lüzumuna göre ilk sene maliye zarfında defaten veya ceste ceste Hazinece avans olarak verilir.

MADDE 3 — Mütedavil sermayenin devrinden hâsıl olan kazanç her sene nihayetinde sermayeye ilâve edilmek suretile ve sermaye ile beraber ertesi seneye devrolunur.

MADDE 4 — Askerî fabrikalar esas bütçesile Millî Müdafaa vekâletinin siparişlerini kemakân yapmakla beraber Millî Müdafaa vekâletinin vereceği mezuniyet hududu dahilinde ticarî işletme salâhiyetile diğer Devlet devairinden ve hariçten sipariş ve avans almağa ve piyasada geçecek mamulâtını ticarî şekilde satmağa mezundur.

MADDE 5 — Askerî fabrikalar, ikinci maddede beyan olunan mütedavil sermayeyi ticarî şekilde sarfa mezundur. Bu sermaye Umum müdürlükte teşkil olunacak bir veznede muhafaza olunur. Bu muameleden mütevellit varidat ve sarfiyatı muhasebei umumiye, münakasa, müzayede ve ihalât kanunlarının kuyudatından ve divanın vizesinden müstesnadır.

MADDE 6 — Sermayenin işletilmesi, varidat ve masarifatın sureti icrası Millî Müdafaa vekâletince tanzim ve Heyeti Vekilece tasdik olunacak bir talimatnameye tevfikân yapılır.

MADDE 7 — İkinci maddede beyan olunan sermaye ile bir sene zarfında yapılan muameleye ait, hesabat ve blânçolar Millî Müdafaa vekâletine takdim ve senelik muamelâtı hesabiyesi Divanı muhasebatın tetkikına arz olunur.

MADDE 8 — Her senenin kazancı yeni seneye sermaye olarak devrolunur ve Millî Müdafaa vekâleti emrile harp imalâtına sarfedilir.

MADDE 9 — Bu kanun neşri tarihinden muhteberrdir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muhteberrdir.

MADDE 10 — Bu kanunun hükümlerini icraya
Milli Müdafaa vekili memurdur.

13-III-1932

Bş. V. <i>İsmet</i>	Ad. V. <i>Yusuf Kemal</i>	M. M. V. <i>Zekâi</i>	Da. V. <i>Ş. Kaya</i>
Ha. V. <i>Ş. Kaya</i>	Mal. V. <i>M. Abdülhalik</i>	Mf. V. <i>Esat</i>	Na. V. <i>Hilmi</i>
İk. V. <i>M. Şeref</i>	S. İ. M. V. <i>Dr. Refik</i>	G. İ. V. <i>Ali Rana</i>	Zr. V. <i>Muhlis</i>

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya
Milli Müdafaa ve Maliye vekilleri memurdur.